

LBRIS

We know
books

Jón Kalman Stefánsson

Între cer și pământ

roman

Traducere din limba franceză
de Magda Răduță

POLIROM
2014

Cuprins

Suntem aproape în întregime făcuți din neguri.....	7
Băiatul, marea și paradisul pierdut	11
Iadul e să nu mai știi dacă ai murit sau nu	105
Băiatul, Satul de pescari și nesfânta treime.....	111

I

Era în vremea în care se prea poate să fi trăit încă și noi. În luna lui martie, într-o lume învelită în zăpadă, deși nu cu totul și cu totul albă. Aici albeața zăpezii nu e niciodată desăvârșită, oricât ar cerne de sus, oricât ar încerca înghețul să lipească cerul de mare și oricât de adânc ar intra cețurile în inimă, spre locul unde se adăpostesc visele, niciodată albul nu iese învingător. Culmile zimțate ale munților biruie curând și le vezi cum se ivesc, negre ca tăciunele, peste întinderea cea albă. Se ridicau și acum, ascuțite și întunecate, pe deasupra lui Bărður și a băiatului, când se îndepărtau de Satul pescarilor, începutul nostru și sfârșitul, miezul acestei lumi. Și miezul acestei lumi e neînsemnat și mândru. Cei doi se mișcă repede – picioare tinere, foc arzător –, punând împotriva negurilor o înaintare cu totul binevenită, fiindcă viața omului nu-i decât înaintare împotriva întunecimilor din lume, împotriva trădărilor, cruzimii, lașității, o înaintare care pare deseori cu totul disperată, dar în voia căreia ne lăsăm cât mai e o umbră de nădejde. Bărður și băiatul merg înainte și ei, simplu, să biruie neguri sau întunecimea din cer, ca să ajungă înaintea lor la colibele pescarilor. Câteodată

merg unul lângă celălalt și e mult mai bine așa, fiindcă urmele alăturate ale pașilor sunt dovada că viața nu e atât de singuratică precum se spune. Alteori însă drumul nu mai e decât o potecă îngustă, unduită prin zăpadă ca un șarpe înghețat, și atunci băiatul trebuie să-și țin-tuiască privirea la călcâiele lui Bárður, la ranița de piele pe care o poartă în spate, la ciuful lui de păr negru și la capul ce se înalță semeț deasupra umerilor largi. Mai trec și peste maluri râpoase, înaintează cu pași mici pe cărări tăiate chiar pe buza falezei, dar cel mai rău e când ajungi la Ófæra, Vârful de Nestrăbătut: fixezi o frânghie de stâncă, deasupra ai panta alunecoasă și fărâmițată a muntelui, iar dedesubt peretele gol și marea verzuie care te cheamă să te înghită: o cădere de treizeci de metri. Vârful, înălțat la mai mult de șase sute de metri, se pierde în nori. De o parte marea, de cealaltă muntele amețitor precum întinderea cerului: asta e toată povestea noastră. Oamenii cârmuirii și negustorii ne orânduiesc, cum se pare, zilele amărâte, dar adevărații stăpâni aceștia ne sunt: marea și muntele. Ei ne sunt soarta, cel puțin așa ne trezim gândindu-ne în câte o zi, și fără îndoială că și tu ai simți la fel ca noi dacă ai sta de la întâiul ceas al dimineții și până te-ar prinde somnul, zeci și zeci de ani în șir, numai și numai la poalele muntelui, dacă pieptul ți-ar urca și ți s-ar coborî într-o barcă firavă în ritmul în care răsuflă marea. Puține lucruri sunt așa de minunate ca marea într-o zi luminoasă sau într-o noapte liniștită, când apele dorm și clarul de lună e cel mai frumos dintre

visele lor. Și, cu toate astea, marea n-are în ea nici o frumusețe și o dușmănim mai mult decât orice când își ridică valurile la zeci de metri deasupra bărcilor, când se năpustește și ne îneacă fără milă, ca pe cățeei de o zi, puțin îi pasă că dăm din mâini și ne rugăm urlând la Dumnezeu și la Isus Hristos, e fără milă, ca pe cățeei de-o zi ne îneacă. Și în fața ei suntem deopotrivă. Și ticăloșii, și cei cu suflet drept, și uriașii, și pricăjiții, și cei care se bucură, și cei care se tânguiesc. Auzi un urlet ori două, vezi brațele cum flutură disperate, apoi gata, e ca și cum n-am fi trăit niciodată, trupul fără viață plutește cu sângele înghețat în el, amintirile se topesc, peștii vin și se agață de buzele care ieri puteau să sărute și să spună vorbe de duh; trec înot pe deasupra umerilor pe care deunăzi stătea copilul și pe lângă ochii ce nu vor mai privi niciodată spre nimeni și nimic, pentru totdeauna ațintiți spre fundul apei. Marea e de un albastru rece, nu-i niciodată liniștită, e un căpcăun care câteodată ne poartă pe brațe, răsuflând, dar care altădată se scutură și atunci ne afundăm în întuneric: povestea omenească atâta e.

Avem să ieșim la noapte, sigur, spune Bărður.

Tocmai trecuseră de Vârful de Nestrăbătut, frânghia nu se rupsese, muntele nu rostogolise peste ei stânci ucigașe. Se uitau amândoi spre mare și apoi și-au ridicat ochii spre cerul de unde vine întunecimea, albăstrimea lui nu mai era de mult albastră. Se simțea în văzduh o mireasmă de înserare, malul din față tremura, un pic încețoșat, de parcă s-ar fi tras înapoi și s-ar fi

LBRIS

We know
books

Jón Kalman Stefánsson

Tristețea îngerilor

roman

Traducere din limba franceză
de Magda Răduță

POLIROM
2016

Cuprins

<i>Ochii ne sunt ca picături de ploaie.</i>	5
<i>Unele cuvinte se fac înveliș în căușul timpului, și înăuntru se află poate amintirea ta.</i>	9
<i>Moartea nu aduce nici o mângâiere.</i>	121
<i>Călătoria: Dacă diavolul a mai făcut ceva pe lumea asta în afară de bani, atunci a făcut ninsoarea care se abate peste munți.</i>	125

I

Undeva în miezul gerului și al furtunii orbitoare de zăpadă mijește întunericul nopții, o noapte de aprilie care se strecoară printre fulgii căzând deasupra omului și a celor doi cai. Totul e alb, acoperit de zăpadă și de gheață, și cu toate astea vine primăvara. Cei trei înaintează cu greutate în fața vântului de miazănoapte, care e mai puternic decât orice altceva în ținutul acesta, omul se apleacă peste grumazul calului, înclăștat de hățul celuiilalt, sunt albi din cap până în picioare și plini de țurțuri. Nu mai e mult și au să se prefacă toți în gheață, viscolul are să-i ia pe sus înainte să vină primăvara. Caii se poticnesc în nămeții moi, cel din spate cară o formă nelămurită, un cufăr, un balot de pește uscat sau poate două trupuri moarte, iar întunericul se face și mai gros, încă nu-i negru ca păcura, e aprilie totuși, și făpturile înaintează doar dintr-o admirabilă dar zadarnică încăpățânare, așa sunt toți cei care trăiesc la marginea lumii. Desigur, e mereu mai ușor să te lași bătut, să părăsești lupta, nu puțini au făcut așa, lasă viața de fiecare zi să-i acopere de zăpadă până se trezesc sloi: gata cu isprăvile îndrăznețe, nu mai trebuie decât să stai nemișcat și să lași omătul să se aștearnă deasupra ta, nădăjduind că într-o bună zi vremea are să se îndrepte și cerul are să se însenineze iară. Dar caii și omul tot merg împotriva vântului, merg înainte chiar dacă nimic parcă nu mai e pe

lumea asta decât ninsoare, restul a dispărut, asemenea viscole înghit orice orizont și chiar și ținutul din jur, oricât s-ar ascunde munții cei înalți îndărătul fulgilor, cu creștele lor care ne fură bucăți întregi de cer, până și în zilele cele mai minunate când totul e albastru și străveziu, când sunt păsări în jur, și flori, și fără îndoială raze de soare. Nu-și ridică ochii din pământ nici când din bezna furtunii răsare un acoperiș de casă, drept în întâmpinarea lor. Curând se mai ivește unul. Apoi al treilea. Și al patrulea. Cei trei se chinuie să meargă înainte, ca și cum nu le-ar mai păsa de nici un semn de viață și de nici o umbră de căldură, ca și cum doar înaintarea asta mecanică ar fi pe lume, chiar dacă printre fulgi se străvede o lumină și lumina e semnul vestitor de viață. Ajung la o casă mare, calul care poartă povara călărețului se apropie de trepte, își ridică piciorul drept și bate cu el cât poate în treapta cea mai de jos, omul mormăie ceva și animalul se oprește, apoi așteaptă cu toții. Calul din față stă cu urechile ciulite, cel din spatele lui are capul plecat, parcă e adâncit în gânduri, caii se gândesc și ei la o sumă de lucruri, dintre toate animalele ei seamănă cel mai bine cu filosofii.

Ușa se deschide în sfârșit și pe trepte apare un om, mijindu-și într-o clipă ochii în fața rafalelor viscolite, se chircește în vântul înghețat, aici vremea e cea care stăpânește peste tot și toate, ne frământă viața cum face olarul cu un boț de lut. Cine-i acolo? întreabă cu glas puternic omul, ferindu-și ochii: zăpada care zboară în toate părțile cerne în jur; nici caii, nici omul nu-i dau vreun răspuns, doar își ridică privirile spre el și așteaptă, și calul cu povara aceea nelămurită face la fel. Omul închide ușa, coboară cu grijă pe scara alunecoasă și se oprește, țeapăn, chiar sub

treapta cea mai de jos, repezindu-și bărbia înainte ca și cum ar vrea să vadă mai bine, și atunci dinspre călăreț se aude în sfârșit ceva, o vorbă răgușită și aspră, parcă și-ar curăța gâtulejul de gheața și de murdăriile îndesate acolo, deschide în sfârșit gura și zice: Tu cine dracu ești?

Băiatul se dă înapoi și se urcă pe treapta de mai sus, ei bine, nu prea știi să vă răspund, zice el cu nevinovăția pe care n-a pierdut-o încă și care îl face să pară, rând pe rând, idiot și nemaivăzut de deștept: Nimeni prea însemnat, cred.

Cine-i acolo? întreabă Kolbeinn, bătrânul căpitan, stând în fața cării goale de cafea. Își răsucesce ferestrele sufletului, stinse pe veci, spre băiat, care a intrat acum în odaie și care are un chef nebun să nu-i răspundă, dar mormăie totuși către el, Jens Poștașul, călare pe un cal de gheață, vrea s-o vadă pe Helga, apoi trece iute prin fața căpitanului cufundat în întunericul lui veșnic.

Băiatul se repede pe scara din casă, intră în holul cel lung, apoi urcă din trei pași treptele către odaia de sub acoperiș. Parcă a uitat de el de cât se grăbește, năvălește prin deschizătură ca altă ciudățenie, apoi stă un pic în prag, fără să se miște și gâfâind, să-și obișnuiască ochii cu întunericul. Nu-i aproape deloc lumină aici, o lampă cu ulei arde pusă de-a dreptul pe dușumea, iar cada de baie e lipită de colțul cu fereastră acoperită de zăpadă și de noapte, umbre tremură în odaie, parcă a pășit într-un vis. O vede pe Geirþrúður, plete negre-corb și un umăr dalb, pomeții înalți, o jumătate de sân și câteva picături de apă prelinse pe piele. O zărește și pe Helga, într-un colț, cu o mână în șold, o șuviță i s-a desprins din coc și i-a căzut de-a curmezișul pe frunte, băiatul n-a văzut-o niciodată așa, liberă. Băiatul scutură din cap cât poate, ca și cum ar vrea să se trezească,

LBRIS

We know
books

Jón Kalman Stefánsson

Inima omului

roman

Traducere din limba franceză de Magda Răduță

POLIROM
2018

Cuprins

Aici sunt poveștile pe care trebuie să le spunem.	7
Un vechi tratat arab de medicină spune că inima omului e împărțită în două, prima parte se numește fericire, a doua, disperare. În care să ne încredem?	11
Fibra cerească a omului?	83
Nu e oare viața un grandios instrument pe care Dumnezeu nu s-a mai îngrijit să-l acordeze?	89
Această rană deschisă din miezul existenței	261
În lumea asta nenorocită se poate trăi doar cât timp mă iubești tu	265
Cea mai mare tristețe a noastră e că nu mai existăm	333
Unde să se sfârșească moartea, dacă nu într-un sărut?	337

I

Unde se termină visele, unde începe realitatea? Visele vin dinăuntru, sosesc, picătură cu picătură, din lumea pe care fiecare o purtăm în noi, vin cam strâmbe, firește, dar e ceva pe lume care să nu fie strâmb, e ceva care să nu se transforme în altceva, azi te iubesc, mâine te urăsc – cel care nu se schimbă înșală pe toată lumea.

Băiatul rămâne multă vreme întins pe spate, cu ochii închiși. Nu știe dacă e zi sau noapte, dacă doarme sau e treaz. El și Jens au căzut de sus pe ceva tare. Mai întâi l-au pierdut pe Hjalti, argatul care mersese cu ei de la ferma din Nes; au târât toți trei coșciugul Astei peste munți și peste lande. Cât a trecut de-atunci? Unde se află? Deschide ochii, șovăind, nu știi niciodată ce te așteaptă cu adevărat când te trezești, lumile se prefac în noapte, viețile se sting, depărtarea dintre stele se face și mai mare și întunericul crește, deschide ochii, șovăind, înspăimântat; uite că stă într-o încăpere scăldată de lumina lunii, stă sub steaua descărnată a nopții, fața grozav de palidă a lui Hjalti, așezat pe un scaun, îl fixează cu privirea; în picioare la capul patului, Ásta respiră cu răsuflarea ei înghețată. O scoți la capăt de fiecare dată, zice rar Hjalti. Așa e, se găsește mereu cineva să-l ridice în picioare, încuviințează Jens, așezat pe patul de alături, cu fața parcă acoperită de o mască mortuară cusută din lumina lunii. Dar n-are să-ți vină nimeni în ajutor acum, urmează Ásta. Nu, încuviințează Jens, de fapt nici nu merită să te ostenești pentru el. Ce-are el de oferit, ce drept are să trăiască? întreabă Hjalti. Băiatul deschide gura să se împotrivească, să zică ceva, dar o greutate îl apasă pe piept, o greutate așa de mare că abia poate

să îngaiame ceva, apoi cei trei tovarăși dispar unul câte unul, se topesc încet; lumina lunii se preface într-un câmp nesfârșit, acoperit de zăpadă, iar odaia nu mai e decât o landă înghețată care umple lumea până la capăt. Cerul e un strat gros de gheață și toate lucrurile sunt acoperite de el.

II

E în stare să deschidă ochii fără teamă? Poate că n-a dormit, poate că de atâta timp e nevoie ca să mori. Nu aude nici vântul de afară, nici şuierul zăpezii purtate de viscol, nici frigul nu-l mai simte. Așadar, am adormit în zăpadă, somnul acela care se prefăce în moarte dulce și mângâietoare. Nu mai am putere să lupt prea mult cu ea, se gândește băiatul, și de-acum n-are să-mi mai vină nimeni în ajutor. Are dreptate Ásta, la ce bun să te lupți când tot ce-a fost mai bun s-a dus? Dar trebuie să ne ocupăm de educația mea, Gísli, directorul școlii, el în persoană și-a luat sarcina să mă învețe, n-ar fi o trădare din partea mea să mor, n-ar trebui să mă lupt? Nu cumva stă lungit într-un pat? Așa are impresia, în orice caz, că e un pat molcuț, ce chestie ciudată. Poate că se odihnește în odaia lui de la Geirþrúður, poate că toate astea sunt doar un vis, călătoria cu Jens prin ninsoare și viscol, dar oare poți să visezi atâta zăpadă și atâta vânt, atâta viață și atâta moarte, e atâta loc în vise pentru toate astea? Nu izbutește să deschidă ochii, atât și nimic mai mult, pleoapele îi sunt ca lespezi de piatră. Încearcă să pipăie ce e în jur, își trimite mâinile în recunoaștere, dar se dovedesc la fel de nefolositoare precum ochii, nici nu le simte, poate că sunt moarte și ele, le-o fi înghețat gerul, zac oare ca niște scânduri grosolane în zăpadă? Unde ești tu, Jens, se gândește băiatul, ori mai degrabă murmură înainte să se afunde din nou în somn, măcar de-ar fi somn și n-ar fi moarte, se afundă în somn, se prăvălește în coșmar.